

Kiegészítések a Soproni-hegység és a Soproni-medence flórájának ismeretéhez

KIRÁLY Gergely¹ – NAGY Anikó² – KIRÁLY Angéla³

^{1, 2, 3}NyME Növénytani Tanszék, H-9400 Sopron, Bajcsy-Zs. u. 4., ¹gkiraly@emk.nyme.hu, ²nagyaniko@emk.nyme.hu, ³kiraly.angela@emk.nyme.hu

Abstract: Additions to the knowledge of the flora of Sopron Hills and Sopron Basin

Present study discusses the most interesting results of the floristic research of the years 2004-2005 in the territory of Sopron Hills (Soproni-hegység) and Sopron Basin (Soproni-medence). During the fieldwork 6 new species, 2 subspecies and one hybrid were found for this area, as well as 2 further species are new for the Hungarian part of the mountains. Moreover, the presence of 12 species, which had old or uncertain data previously was confirmed as well as 12 formerly known species were found in new localities.

From the phytogeographic and nature conservation point of view the discovery of *Pseudolysimachion spurium* and *Melica picta* near Ágfalva has outstanding importance, as well as the occurrences of *Veronica dillenii* and *Heleocholea schoenoides* in the surroundings of Harka are regionally remarkable. Authors also present additional information on the identifying characteristics of some little-known taxa (such as *Solanum nigrum* subsp. *schultesii*, *Digitaria ciliaris*).

Bevezető

A Soproni-hegység és a Soproni-medence edényes flórája országos szinten jól kutatott, összefoglaló flóraműve a közelmúltban jelent meg (KIRÁLY 2004). A flóramű megjelenését követően is folytattuk a terület vizsgálatát, amely meglepően sok új eredménnyel járt, főként a hegység peremterületein és a medence gyomtársulásaiban. A dolgozat ismerteti a 2004-2005 során talált, a területre új 6 faj, 2 alfaj és 1 hibrid, továbbá csak a hegység magyar oldalára új 2 faj lelőhelyeit. Megerősítjük 12, csak régi vagy bizonytalan adattal rendelkező faj meglétét, végül további 12, a területről már ismert faj új lelőhelyeiről is beszámolunk. Ezzel a hegység és a medence fajszáma 1218-re emelkedett, a csak az osztrák oldalon kimutatottaké 60-ra csökkent. Ugyancsak mérséklődött (173-ra) azon fajok száma, melyek csak 1990 előtti adatokkal rendelkeznek a területről.

A felsorolt fajok sorszámozásában SOÓ (1980)-t követtük, nevezéktan tekintetében is elsősorban e munkára támaszkodtunk. „HKG” rövidítéssel jeleztük, amennyiben az adott lelőhelyről herbáriumi anyaggal rendelkezünk.

A Soproni-hegység illetve a Soproni-medence flórájára új fajok

Thalictrum lucidum L.

Sopron, a várostól D-re, a Brand-major alatt a Gida-patak mentén, nedves réten néhány tő [8365/4] (KIRÁLY G. – NAGY A. ined., 2004).

Legközelebbi biztos előfordulása a Kőhidai-medencében van Soprontól É-ra, az Ikva-síkon és a csatlakozó kislalföldi területeken elég ritka (KIRÁLY G. ined.).

Solanum nigrum L. subsp. *schultesii* (OPIZ) WESSELY

Sopron, Borsmonostori utca, járdaszélen [8365/1] (KIRÁLY G. ined., 2004-2005, HKG); Ágfalva, a Tauscherbach mellett (a B20/8 határkö közelében), erdei út melletti szemétrakaton [8364/2] (KIRÁLY G. – NAGY A. ined., 2004).

A magyar flórában alig ismert taxon, SOÓ (1968) csak néhány adatát sorolja fel, feltehetően elterjedtebb. A *S. nigrum* s. str.-tól sűrű, hosszú, részben mirigyes szőrzete és leveleinek öblös fogazottsága különíti el (előbb mindig mirigytelen, levelei ± épek). A cseh flóra (ŠTĚPÁNEK 2000) egyenesen külön fajként tárgyalja *S. decipiens* OPIZ néven, ami talán túlzás, de ettől függetlenül jól elkülöníthető alakról van szó, ami nálunk is több figyelmet érdemelne.

Pseudolysimachion spurium (L.) RAUSCHERT

Ágfalva, „Pótlék”, az országhatár közelében a B 20/5-ös határkötől D-re, cserjésedő-erdősödő xeromezofil gyeppen 12-15 erős tő [8364/2] (KIRÁLY G. – NAGY A. ined., 2004-2005, HKG).

Eurázsiai-kontinentális faj, amely Közép-Európában rendkívül megritkult, areapere-mi szórványai szinte nyom nélkül elpusztultak. Eltűnt Csehországból és Szlovákiából (TRÁVNIČEK 2000), valamint Németországból (JÄGER – WERNER 2002).

Ausztriában két törekeny populációja él, mindkettő közvetlenül a magyar határ közelében. A Vas-hegy ma burgenlandi területre eső részén már BORBÁS (1887) megtalálta, majd TRAXLER (1985) fedezte fel újra, ott a 90-es években néhány példánya élt. A Soproni-hegységtől É-ra fekvő Marzel Kogel-on 1992-ben került elő a „Rohrbacher Teiche” nevű természetvédelmi területen, ahol 180 virágzó tövet találtak cserjésedő sztyepréten (WEBER 1992).

A faj Magyarországon rendkívüli mértékben visszaszorult, FARKAS (1999) alapján a korábbi lelőhelyek nagy része megszűnt. SOÓ (1968)-nál szereplő nyugat-dunántúli adataihoz hozzá kell tenni, hogy mindegyik bizonytalan. A Vas-hegyen csak osztrák területen él, községi adata pedig bizonytalannal bír, mivel semmilyen korábbi forrás nem utal rá. Kehidán (É-Zala) szintén erősen kérdőjeles, ott KÁROLYI Árpád és társai maguk nem látták (KÁROLYI et al. 1971), az UJVÁROSI ap. SOÓ – JÁVORKA (1951) által élőhelyül megadott nedves rét pedig egyértelműen *P. longifolia*-ra utal. Az újonnan felfedezett ágfalvi lelőhely a Marzer Kogel-től mintegy 5 km-re található, hasonló élőhelyen, minden bizonnyal a térség hegylábi xeroterm társulásaiiban túlélő populációk maradványaként. A közeli osztrák előfordulással együtt a teljes elterjedési terület legnyugatabbi létező lelőhelye! Az előfordulás végveszélyben van, a lassú természetes szukcesszió mellett leginkább a folyamatban lévő telkesítés fenyegeti.

Veronica dilleii CR.

Harka, a Harkai-kúp régi köfjtojének peremén, gneisz törmeléken, mészkerülő pionír gyeppen tömeges (*Jasione montana*, *Veronica verna*, *Filago minima*, *Aira caryophyllea* társaságában) [8365/4] (KIRÁLY G. ined., 2004, HKG).

A Nyugat-Dunántúlon ritka faj, egyedüli irodalmi említése D-Göcsejből KÁROLYI et al. (1971)-nál szerepel. Ezen felül előfordul még Felsőcsatáron (VIDÉKI R. ex verb.), ahol hasonló jellegű élőhelyen, száraz köfjtőperemen él.

Glyceria × *pedicellata* TOWNS. (= *G. fluitans* × *notata*)

Ágfalva, az Arbesz-rét országhatár-közeli részén, völgyalji magassásos vadturásos, nyílt részén. A közelben mindkét szülőfaj megtalálható [8364/2] (KIRÁLY G. – NAGY A. ined., 2004, HKG).

A taxon valószínűleg sokfelé előfordul, ahol a szülőfajok találkoznak (főleg hegylábi és alföldperemi területeken kell rá számítani). Konkrét előfordulási adatai a hazai flórákban (SOÓ 1973, SIMON 2000) nincsenek.

Melica picta C. KOCH

Ágfalva, „Pótlék”, az országhatár közelében a B 20/5-ös határkötől D-re, cserjésedő-erdősödő xeromezofil gyeppen mintegy 10 m²-es foltban [8364/2] (KIRÁLY G. – NAGY A. ined., 2004-2005, HKG).

Pontuszi faj, melynek ismert hazai előfordulásai sokáig az ország ÉK-i részére korlátozódtak, a közelmúltban került elő a Mohácsi-síkon (CSIKY 2006). Tőlünk Ny-ra megtalálható Ausztria és Csehország több kontinentális jellegű területének xerotherm vegetációjában (ADLER et al. 1994, CHRTEK 2002), ezért számítani lehetett előkerülésére a Dunántúl É-i részén is. Az újonnan felfedezett lelőhelyen több más erdőssztyep-jellegű fajjal (pl. *Peucedanum cervaria*, *Pseudolysimachion spurium*, *Inula salicina*) együtt fordul elő, nyilván a Soproni-medence pereme egykori száraz tölgyeseinek maradvány-fajkompozíciójában.

Eragrostis pilosa (L.) P. B.

Sopron, „Harkai kemping” a Béka-tó mellett, járdarepedésben [8365/2] (KIRÁLY G. – NAGY A. ined., 2004, HKG).

A hegységhez legközelebb az Ikva- és Répce-síkon (Kópháza, Lövvő, Sopronhorpács) fordul elő, mint ritka ruderalis növény, majd délre és keletebbre, a Rábavölgyben, a Kisalföld D-i részén és a Kemenesháton már általánosan megtalálható (KIRÁLY G. ined.).

Heleochloa schoenoides (L.) HOST

Kópháza, a harkai vasútállomástól 0,5 km-re K-re a közút mellett, nedves, gyengén szikesedő foltban [8365/4] (KIRÁLY G. ined., 2004, HKG)

A fajnak a közelből a Kisalföldről voltak adatai, azonban egyértelműen magyar területre vonatkozó megfigyelést sokáig nem ismertünk, korábbi megfigyelései inkább az osztrák Fertőre vonatkozhattak (lásd CSAPODY 1975). Újabban csak egyetlen aktuális előfordulásáról tudunk Fertőújlak mellett (KIRÁLY G. ined.).

Az ismertetett lelőhely a Soproni-medence egy különleges edafikus adottságú foltja, ahol (3 km-re a Fertő-medencétől) a kötött, gyengén szikes rétegek a talajfelszínig érnek. Itt évről-évre belvizes foltok jönnek létre, ahol a szántóföldi művelés ellenére a kultúrnövények elpusztulnak. A sőtűró fajok közül megtalálható a *Coronopus squamatus*, *Rumex stenophyllus*, *Juncus bufonius* subsp. *nastanthus*, árkokban az *Aster tripolium* subsp. *pannonicus*, mezsgyéken az *Artemisia pontica*.

A Soproni-hegységben ill. a Soproni-medencében megerősített előfordulású fajok

Phegopteris connectilis (MICHX.) WATT.

Sopron, az Ultra ÉNy-i oldalán, a Köves-árok felett, erdészeti feltáró út részűjén 2 erős példány [8365/1] (KIRÁLY G. ined., 2005).

A hegységben mindig is ritka lehetett, annak magyar oldaláról egyetlen, pontosan nem datálható, de feltehetően az 1950-60-as évekből származó megfigyeléséről tudunk az Ördög-árokából (CSAPODY in KIRÁLY 2004).

Potentilla rupestris L.

Ágfalva, Hidegvízvölgy, a Terv-út kezdeténél a Népfőiskolától K-re, kaszált hegyi réten 2 tő [8364/2] (KIRÁLY G. – KIRÁLY A. ined., 2005).

A hegységből korábban számos lelőhelye volt, gesztenyésekben, száraz tölgyesekben és kaszálóréteken, majd a rétművelés megszűnésével és a hegységperemi füves aljú erdők és gesztenyések tönkretételével látszólag eltűnt.

Epilobium parviflorum SCHREB.

Ágfalva, az Arbesz-rét magassáosaiban többfelé [8364/2] (KIRÁLY G. – NAGY A. ined., 2004).

Újabb adatát eddig nem ismertük a hegységből. Egyetlen biztos régi megfigyelése magyar területről (Mesko-rét, WALLNER 1903) a Soproni-medence ma már beépített részére vonatkozik.

Cruciata pedemontana (BELL.) EHREND.

Harka, a Harkai-kúp régi kőfejtője felett, másodlagos száraz gyeppen 2 m²-en [8365/4] (KIRÁLY G. ined., 2004).

Pontos helymegjelölés nélkül SZONTAGH (1864) közli Sopron mellől. A tágabb térségben egyéenként nem gyakori (nincs aktuális adata a Fertőmelléki-dombságról sem), legközelebb az Ikva-sík K-i részén ismerjük aktuális előfordulását (KIRÁLY G. ined.).

Pulmonaria angustifolia L.

Ágfalva, „Pötlék”, az országhatár közelében a B 20/5-ös határkötől D-re, felhagyott gesztenyésben és cserjésedő-erdősödő xeromezofil gyeppen >50 tő [8364/2] (KIRÁLY G. – NAGY A. ined., 2005, HKG).

Az 1950-es évekig a hegységperemi gesztenyésekben és füves tölgyesekben nem volt ritka, KÁRPÁTI (1938) egyenesen nagy állományokról tudósított. TÍMÁR (1996) viszont már nem tudott aktuális előfordulásról beszámolni. Visszaszorulási tendenciája országos, FARKAS (1999) már csak öt kistájról jelzi. Az újonnan felfedezett ágfalvi állomány jelentős, de sajnos az élőhely rövid távon is veszélyeztetett, rajta telkek kialakítása folyamatban van.

Galeopsis bifida BOENNINGH.

Ágfalva, a Tauscherbach mellett (a B20/8 határköt közelében), árnyas útszélen, *G. pubescens* társágában [8364/2] (KIRÁLY G. – NAGY A. ined., 2004).

Egyetlen korábbi adata a hegységből egy Ágfalva feletti erdőirtásból származik (KÁRPÁTI 1949).

Veronica verna L.

Harka, a Harkai-kúp régi kőfejtőjének peremén, gneisz törmeléken, mészkerülő pionír gyepekben néhány tő [8365/4] (KIRÁLY G. ined., 2004, HKG).

A Sopron melletti Várisi-kőfejtőről WALLNER (1903) jelezte, azóta a térségben nem találták. A Nyugat-Dunántúlon kimondottan ritka, az újabb felmérések révén is csak néhány adata ismert a Kemeneshátról és a Sopron–Vasi-síkokról (KIRÁLY G. ined.).

Chenopodium rubrum L.

Ágfalva, Arbesz-rét, az országhatár közelében, völgyalji magassásos vadtúrásos, nyílt részén [8364/2] (KIRÁLY G. – NAGY A. ined., 2004, HKG).

Korábbi Sopron környéki adatai (SZONTAGH 1864, GOMBOCZ 1906) feltételezhetően a Fertő-medencére vonatkoznak. Ma ott is ritka, a *Ch. botryoides* helyettesíti.

Amaranthus albus L.

Kópháza, a harkai vasútállomástól 0,5 km-re K-re a közút mellett, nedves, gyengén szikesedő folton, szántón [8365/4] (KIRÁLY G. ined., 2004, HKG).

A térségből egyetlen régi adata volt („Sopron”, SOÓ 1970). Az Ikva- és Répce-síkon már elterjedtebb, savanyú talajú parlagokon, tarlókon tömeges is lehet.

Quercus pubescens WILLD. subsp. *virgiliana* (TEN.) SOÓ

Kópháza, a határátkelőtől É-ra fekvő kis erdőben több idős példány [8365/4] (KIRÁLY G. ined., 2004).

Régebbi soproni említése (SOÓ 1970) a Fertőmelléki-dombságra vonatkozik. Korábban ismert hegységbeli előfordulásai *Qu. pubescens* s. str.-hoz vonhatók.

Muscari tenuiflorum TAUSCH

Harka, a Harkai-kúp régi kőfejtője felett, másodlagos száraz gyeppen néhány tő [8365/4] (KIRÁLY G. ined., 2004, HKG).

Sopron mellett egyedül a Harkai-kúpról volt ismert, ahol TALLÓS Pál fedezte fel, majd KÁRPÁTI (1954) is megerősítette. Az újabb adat, hegységbeli előfordulásának megerősítése ugyanazon lelőhelyre vonatkozik.

Bromus japonicus THUNGB.

Ágfalva, a községtől Ny-ra az országhatár felé eső gabonavetések szélén többfelé (KIRÁLY G. – NAGY A. 2004) [8364/2]; Kópháza, a harkai vasútállomástól 0,5 km-re K-re a közút mellett, szántókon többfelé [8365/4] (KIRÁLY G. ined., 2004).

Sopron mellől WALLNER (1903) és GOMBOCZ (1906) jelezte. A térségben és a kapcsolódó területeken (Sopron–Vasi-síkok, Kisalföld) ruderalis gyomtársulásokban és szántókon egyaránt elterjedt, a publikált adatok hiánya inkább az elnézéssel és a határozási nehézségekkel magyarázható.

Digitaria ciliaris (RETZ.) KOELER

Sopron, a harkai vasútállomásnál, a sínek mellett [8365/4] (KIRÁLY G. ined., 2004, HKG).

Egyetlen korábbi adata („Sopron”, GOMBOCZ 1906) nem lokalizálható pontosan. Felismerését nehezíti, hogy gyakran a *D. sanguinalis* s. str.-val kevert állományokat alkot. Hazai „ritkaságáért” nagyrészt határozóink felelősek, mivel a publikált kulcsok félreérthetőek. Jó bélyege, hogy a pelyvák szélén az apró (0,1-0,2 mm-es) szőrök mellett erős, 1-1,5 mm-es sárgás szőrök is vannak. A pelyvák hossz-arányaiban és erezetében viszont alig van eltérés gyakoribb fajtestvérehez képest.

Kiegészítések a területről már ismert fajok lelőhelyadataihoz

(az ismétlés elkerülése érdekében a korábbi adatok hivatkozásai – ha külön nem jelezzük – KIRÁLY 2004 munkájára vonatkoznak)

Equisetum ramosissimum DESF.

Sopron belterületén, a Kőszegi út vasúti átkelőjénél, sínek mellett [8365/2] (KIRÁLY G. ined., 2004).

A hegység magyar oldalán új, korábban egy kéziratos adata volt az osztrák oldal hegylábaról. A Nyugat-Dunántúlon egyébként elég szórványos, ruderalis élőhelyeken, töltéseken, kavics- és homokbányákban.

Clematis recta L.

Sopron, Városligeti-erdő, a „Harkai-kemping” mellett, keményfás ligeterdő jellegű állományban [8365/2] (KIRÁLY G. ined., 2004).

Korábban a harkai Ezüst-hegy xerotherm élőhelyeiről volt ismert. Érdekes, hogy SOÓ (1966) szerint ligeterdőkben ritka, ezzel szemben kisalföldi és nyugat-magyarországi adatainak nagy része egykori vagy ma is élő árterek fátlan és fás élőhelyeiről származik.

Rosa rubiginosa L. s. str.

Harka, a Harkai-kúp régi kőfejtője felett, száraz cserjésben több bokor [8365/4] (KIRÁLY G. ined., 2004, HKG).

A hegységnek csak az osztrák feléről volt ismert, a közeli Fertőmelléki-dombságon és Ikva-síkon magyar területen is sokfelé megtalálható.

Euphorbia verrucosa L.

Ágfalva, „Pótlék”, cserjésedő határszéli gyepekben az Arbesz-rét felett sokfelé (KIRÁLY G. ined., 2004) [8364/2]; Sopron, a várostól D-re, a Gida-patak mentén a harkai kempingtől a Brand-majorig cserjésedő gyepekben többszáz fő [8365/2 és 8365/4] (KIRÁLY G. – NAGY A. ined., 2004-2005).

A faj legjelentősebb hazai állományai a hegységben ill. a hegylábon élnek. Több már ismert, illetve az újonnan felfedezett állománya komoly veszélyben van.

Cerastium arvense L.

Ágfalva, Hidegvíz-völgy, a Brennbergi-tározó felett, illetve a Népfőiskola közelében hegyi kaszálóréten [8364/2] (KIRÁLY G. – KIRÁLY A. ined., 2004).

A hegység belsejéből csak egy régi (KÁRPÁTI 1949) adata volt ismert, Brennbergbánya közeléből. A hegylábon a Liget-patak mentén ma is többfelé megtalálható.

Rumex stenophyllus LEDEB.

Sopron, a Rák-patak mellett az Ifjúsági tábornál, kavicsos útszéli, ideiglenes megtelepedő [8365/1] (KIRÁLY G. ined., 2004).

Erősebb állományát évek óta ismerjük a harkai vasútállomással szemben fekvő, gyengén szikes szántókon. A hegység belsejébe valószínűleg az utak sózása révén kerülhetett, ugyanitt például a *Puccinellia distans* is nagy tömegben fordult elő.

Iris graminea L.

Kópháza, a határátkelőtől É-ra fekvő erdőben több erős polykormon [8365/4] (KIRÁLY G. ined., 2004).

Az újonnan előkerült állomány jóval erősebb, mint a soproni Városligeti-erdőben KÁRPÁTI (1934) felfedezése óta ismert populáció.

Orchis ustulata L.

Ágfalva, Hidegvíz-völgy a Népfőiskola alatt, hegyi kaszálórétén 15 tő [8364/2] (KIRÁLY G. – KIRÁLY A. ined., 2005).

TÍMÁR (1996) már eltűnését valószínűsíti a területről, így az adat hegységbeli előfordulása megerősítésének tekinthető.

Carex pilulifera L.

Sopron, a Tölgyes-mocsár és az Új-rét közötti mészkérülő jellegű tölgyesekben a Récényi úttól É-ra [8365/1] (KIRÁLY G. – KIRÁLY A. ined., 2005, HKG).

A faj a hegységből a 90-es évek végén került elő, azóta többször bővült ismert lelőhelyeinek sora.

Avenula adsurgens (SCHUR ex SIMK.) SAUER et CHMELINTSCHEK

Sopron, a Sánc-hegy É-i részének szelídgesztenyésében [8365/1] (KIRÁLY G. – NAGY A. ined., 2004).

Második előfordulása a hegység területén, egyben a tágabb Sopron környéki térségben is. Ide legközelebb a Kőszegi-hegység K-i lábán él.

Agrostis canina L.

A flóramű csak egy aktuális lelőhelyről tudósít, holott a hegység peremrészeinek és völgyeinek változó vízhatású pszeudoglejes barna erdőtalajain sokfelé megtalálható, füves mészkérülő jellegű tölgyesekben, de irtásréteken, felhagyott kaszálógyümölcsösökben is.

Alopecurus aequalis SOBOL.

Újabb terepi megfigyelések, ill. herbáriumi példányok revíziója során kiderült, hogy a területen meglehetősen elterjedt, pocsolyákon a hegység belsejében és a medencében is előfordul. Ugyanakkor az *A. geniculatus* újabb hegységbeli adatai (KIRÁLY – SZMORAD ap. KIRÁLY 2004) feltehetően tévesek, és az *A. aequalis*-ra vonatkoznak!

Köszönetnyilvánítás

Az első szerző munkáját a Bolyai János Ösztöndíj támogatta. A szerzők hálásak Vidéki Róbertnek publikálatlan florisztikai adatainak átadásáért.

Irodalom

- ADLER, W. – OSWALD, K. – FISCHER, R. (1994): Exkursionsflora von Österreich. – Verlag Ulmer, Stuttgart und Wien, 1180 pp.
- BORBÁS V. (1887): Vasvármegye növényföldrajza és flórája. – Vas megyei Gazdasági Egyesület, Szombathely, 391 pp.
- CSAPODY I. (1975): A Fertő-táj flórája és vegetációja. In: AUJESZKY L. – SCHILLING F. – SOMOGYI S. (eds.): A Fertő-táj Monográfiáját előkészítő Adatgyűjtemény III. – Vízgazdálkodási Tudományos Kutató Intézet, Budapest, pp.: 1-420.
- CSIKY J. (2006): Adatok Magyarország flórájához és vegetációjához I. – *Kitaibelia* **10** (in press).

- FARKAS S. (ed.) (1999): Magyarország védett növényei. – Mezőgazda Kiadó, Budapest, 416 pp.
- GOMBOCZ E. (1906): Sopron vármegye növényföldrajza és flórája. – Math. Term. tud. Közl. **28**: 401-577.
- JÄGER, E. – WERNER, K. (Hrsg.) (2002): Exkursionsflora von Deutschland. Band IV. Kritischer Band. – Spektrum Akademischer Verlag, Heidelberg – Berlin, 948 pp.
- KÁROLYI Á. – PÓCS T. – BALOGH M. (1971): Délnyugat-Dunántúl flórája IV. – Acta Acad. Paedagog. Agriensis **9**: 387-409.
- KÁRPÁTI Z. (1934): Újabb adatok Sopron vármegye flórájához. – Vasi Szemle **1**: 174-178.
- KÁRPÁTI Z. (1938): Érdekes és újabb növényelőfordulások Sopron környékén. – Soproni Szemle **2**: 74-84.
- KÁRPÁTI Z. (1949): Érdekes és újabb növényelőfordulások Sopron környékén. – Erd. Kísér. **49**: 168-182.
- KÁRPÁTI Z. (1954): Kiegészítés Soó – Jávorka: »A magyar növényvilág kézikönyve« c. munkájához. – Bot. Közl. **45**: 71-76.
- KIRÁLY G. (ed.) (2004): A Soproni-hegység edényes flórája. – Flora Pannonica **2**(1): 1-506.
- CHRTEK, J. JUN. (2002): *Melica* L. In: KUBÁT, K. et al. (2002): Klíč ke květeně České republiky. – Academia, Praha, pp: 844-845.
- SIMON T. (2000): A magyarországi edényes flóra határozója. 4., átdolgozott kiadás. – Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 976 pp.
- SOÓ R. (1966): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve II. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 506 + 51 pp.
- SOÓ R. (1968): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve III. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 655 pp.
- SOÓ R. (1970): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve IV. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 614 pp.
- SOÓ R. (1973): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve V. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 724 pp.
- SOÓ R. – JÁVORKA S. (1951): A magyar növényvilág kézikönyve I-II. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 1120 pp.
- ŠTĚPÁNEK, J. (2000): *Solanum* L. In: SLAVÍK, B. (ed.): Květena České republiky 6. – Academia, Praha, pp.: 260-280.
- SZONTAGH, N. (1864): Enumeratio plantarum phanaerogamicarum sponte cretentium copiusque cultarum territorii Soproniensis. – Verh. Zool.-Bot. Ges. (Wien) **14**: 463-502.
- TÍMÁR G. (1996): Vörös Lista. A Soproni-hegység védett és veszélyeztetett edényes növényfajai. – Soproni Műhely, Sopron, 49 pp.
- TRAXLER, G. (1985): Floristische Neuigkeiten aus dem Burgenland XIX. – Burgenl. Heimatbl. **47**: 20-31.
- TRÁVNÍČEK, B. (2000): *Pseudolysimachion* (KOCH) OPIZ – čestec, rozrazil. In: SLAVÍK, B. (ed.): Květena České republiky 6. – Academia, Praha, pp.: 398-412.
- WALLNER I. (1903): Sopron környékén található virágos növények és edényes cryptogamok nevei és fajai. – Soproni Állami Főreáliskola Értesítője, 42 pp.
- WEBER, E. (1992): Ein zweites Vorkommen von *Pseudolysimachion spurium* (L.) RAUSCHERT, (Rispen-Ehrenpreis) im Burgenland. – Burgenl. Heimatbl. **54**: 191-192.